

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ В
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ**

Збірник матеріалів

Регіональних науково-методичних семінарів для
науковців, практичних працівників та студентів
(15, 16 лютого 2017 р.)

Випуск II

Умань

2017

ББК 372 (07):378
УДК 74.1:74.58

*Рекомендовано до друку вченою радо
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 7 від 15 лютого 2017 року)*

Головний редактор: проф. Демченко І. І.
Відповідальний за випуск : Чередник А. А.

Психолого-педагогічний супровід гармонійного розвитку дитини в загальноосвітніх закладах: збірник матеріалів регіональних науково-методичних семінарів для науковців, практичних працівників та студентів (15, 16 лютого 2017 р.) / [гол. ред. І. І. Демченко та ін.]. Випуск II. – Умань: ФОП Жовтий, 2017. – 90 с.

До збірника увійшли матеріали двох Регіональних науково-методичних семінарів для науковців, педагогічних працівників та студентів, що відбувалися 15, 16 лютого 2017 року на базі факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальність за зміст наукових доповідей несуть автори та їхні керівники.

ББК 372 (07):378
УДК 74.1:74.58

©Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини, 2017

ЗМІСТ

Бабій І. В.	Розвиток творчих здібностей дітей засобами образотворчого мистецтва	6
Бегас Л. Д.	Вплив піскової терапії на розвиток дітей, які мають психофізичні порушення	9
Бегас Л. Д.	Етапи соціалізації розумово відсталих дітей	12
Білан В. А.	Корекційно-педагогічна робота дефектолога засобами естетотерапії	16
Білан В. А.	Особливості корекційної роботи з дітьми з вадами психофізичного розвитку до навчання У загальноосвітній школі	21
Демченко І. І.	Вплив образотворчого мистецтва на розвиток дітей в інклюзивному освітньому середовищі початкової школи	26
Дичок Н. П.	Специфічні психологічні особливості використання піскової терапії з дітьми молодшого шкільного віку для діагностики деструктивних явищ міжособистісних стосунків з однолітками	32
Дичок Т. П.	Творчий розвиток дітей із загальним недорозвитком мовлення за допомогою піскової анімації	36

Залізник А. М.	Піскова терапія як ефективний засіб розвитку творчих здібностей дітей	41
Залізник А. М.	Роль сім'ї в соціалізації дітей	45
Ищенко Л. В.	Психолого-педагогічні умови формування творчої індивідуальності дітей старшого дошкільного віку	49
Карнаух Л. П.	Особливості формування гендерної ідентичності особистості дошкільників	54
Корінна Г. О.	Розкриття основних понять процесу статево-рольової соціалізації	58
Кумпан О. В.	Роль здоров'язберезувальних технологій у формуванні навичок здорового способу життя	63
Кушнір В. М.	Наочно-інформаційні форми взаємодії педагога та батьків в умовах ДНЗ	68
Лемещук М. А.	Подолання загального недорозвинення мовлення старших дошкільників за допомогою піскової терапії	73
Мишевська Ю.	Емоційний розвиток дітей 5-6 років у дошкільному закладі за допомогою художньої імпровізації як педагогічна проблема	78
Нагорний Я. А.	Активізація навчально-пізнавальної діяльності дітей ☒ основа формування навичок самостійної роботи	81

Поліщук М. В.	Казкотерапія як засіб формування екологічної культури у дошкільників	84
Попиченко С. С.	Становлення соціально-психологічного статусу дитини в групі однолітків старшого дошкільного віку	89
П'ясецька Н. А.	Використання піскової терапії у психотерапевтичній роботі	93
Скрипник Н. І.	Використання арт-терапії у формування позитивного самосприйняття дітей дошкільного віку (на прикладі пісочної терапії)	98
Чередник А. А.	Розвиток дрібної моторики рук засобами піскової терапії у дітей дошкільного віку із порушеннями мовлення	102
Чухрій І. Б.	Творчий розвиток дітей за допомогою піскової терапії	107
Швидка С. О.	Роль самостійності у розвитку особистості дитини	112

2. Ізард К., Психологія емоцій. Переклад з англійської – СПб: «Пітер» – 2000. – С.264–305.

3. Коломінський Я. Психологія взаємин у малих групах. – Мінськ, 2000. – 364 с.

4. Личко А. Психопат і акцентуації характеру у підлітків. – Л.: Медицина, 1993. – 288 с.

КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА ДЕФЕКТОЛОГА ЗАСОБАМИ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ

Білан В. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

Система спеціальної освіти, яка нині охоплює корекційно-розвиваючу та компенсаторно-реабілітаційну роботу має орієнтуватися на вимоги суспільства до своїх громадян і забезпечувати процес формування і розвитку дітей, які мають проблеми розвитку за певним типом соціальної поведінки. Тому професія дефектолога-логопеда спрямована на забезпечення ефективної допомоги дітям дошкільного і шкільного віку з особливими освітніми потребами, а саме: виявлення, попередження і усунення порушень мовлення для забезпечення цілісного особистісного розвитку цих дітей, їх подальше успішне навчання й освіти та адаптацію в межах індивідуальних можливостей у суспільстві. Вона виходить за межі традиційних

видів роботи педагога, оскільки охоплює консультаційну, діагностичну, соціально-педагогічну, психотерапевтичну та корекційну функції. Остання має широкий естетичний аспект, адже термін «корекція» (від лат. *correctio* – виправлення, поліпшення) охоплює процес гармонізації «шляхом часткового чи повного усунення вад психічного або фізичного розвитку дітей» [3; 76 с]. Корекція виконує функції відновлення, компенсування, стимулювання й виправлення. Тому праця дефектолога є свідомою цілеспрямованою діяльністю щодо виконання цих функцій. Особливу корекційно-педагогічну значущість мають ігрові засоби пізнавального й художнього характеру. На переконання багатьох дослідників [2; 6-7 с.] пізнавальні ігри здатні зробити дидактичний матеріал цікавим, викликати в дітей позитивні емоції, розширити їхній словниковий запас, сформувати навички спілкування, збагатити когнітивну сферу відповідними поняттями й знаннями. Як зазначено в значній кількості наукових джерел [4], за допомогою музичних, образотворчих, театралізованих та художньо-літературних ігор у дітей коригується емоційна й пізнавальна сфери, формуються уявлення про довкілля, інформаційний досвід, удосконалюється комунікативна діяльність.

Отже, завдяки комунікативній формі, естетичному способу засвоєння світу, гра споріднена з мистецтвом. Ігрові форми мистецтва відрізняються своїм різноманіттям. Написання віршів, гра в звуки, склади, слова дають змогу дитині розвивати уяву,

інтуїтивно відчуті духовність думки. Музика розглядається як гра, дозвілля духу. Танець є пластичною грою тіла, яка носить змагальний характер. Образотворче мистецтво являє собою гру кольору, форми, руху, динаміки. Саме тому мистецтво, як корекційно-педагогічний засіб у роботі дефектолога, відіграє особливу роль, адже, на переконання Ю. Борєва, саме воно робить особистість істинно людиною, безпосередньо впливаючи на її індивідуальне, сокровенне світовідчуття [1, с. 136]. С. Уланова чітко виявила зв'язок між цим впливом та змінами в особистості реципієнта, стверджуючи, що мистецтво «...гармонізує мислення й почуття людини завдяки закладеній у художній образності єдності думок і переживань». Тому не даремно ще К. Ушинський вважав, що для поступового доведення учня до логічної абстрактності, узагальнення мислення потрібно використовувати логіку мистецтва. Погоджуючись із цією думкою видатного просвітителя, слід наголосити, що дитина природно розвивається тільки в тісному зв'язку із природою, мистецтвом. Справді, спілкування з мистецькими творами й заняття художньою творчістю сприяють формуванню в дитини певних знань, ідей і ціннісних орієнтацій, викликають позитивні психологічні стани, емоції, настрої, естетичної насолоду, надають змогу вільно самовиражатися. Завдяки такому ефекту в корекційній психолого-педагогічній теорії і практиці виник і бурхливо розвивається естетотерапевтичний напрям. Про це свідчать праці А. Авраменко, О. Сороки, О. Федій та інших

учених. На переконання О. Федій, естетотерапія – інтегроване поняття, що охоплює два складники: естетичний (із грецьк. *aisthetikos* – чуттєвий) і терапія (із грецьк. *therapeia* – лікування). «Це своєрідне педагогічне «лікування» людської душі за допомогою різноманітних засобів впливу на емоційно-чуттєву сферу індивіда (гра, спілкування, мистецтво, природа, рух, фольклор тощо), яке передбачає усунення психологічного дискомфорту та створення умов щодо творчої реалізації особистості» [5, с. 40]. Учена досить чітко класифікувала засоби й види естетотерапії [5, с. 43–45], що наведено в додатку А. Так, загалом у мистецтві виокремлено літературні (бібліо-, абсурдотерапія – римування, словотворчість, каламбури), музичні (музико-, вокало-, звукотерапія), образотворчі (арттерапія) засоби. У синтетичних мистецтвах фігурують театральні (психо-, маско-, іміджтерапія), хореографічні (формо-, ритмо-, танцетерапія), фотографічні (фототерапія), телевізійні (ТВтерапія) і фольклорні (фольктерапія) засоби. У царині природи розрізняються такі засоби, як ландшафт (натуртерапія), пісок (пісочна терапія), каміння (літотерапія), вода (акватерапія), повітря (аеротерапія), рослини (фіто-, квітко-, дендротерапія), шум (шумотерапія), тварини (анімалотерапія – іппо-, феліно-, кін есте-, пет-, дельфінотерапія), аромат (аромотерапія), смак (смакотерапія), колір (кольоротерапія), світло (світлотерапія). З духовної сфери взято релігійний засіб у формі віротерапії. Естетико-лікувальними засобами вважається казка (казкотерапія) і лялька

(лялькотерапія), а також гра (ігротерапія) та образ (імаготерапія). З комунікативної галузі вирізнено наступні засоби: любов і дружба (холдинг-, мамотерапія), мікросоціум (групова й сімейна психотерапія), телефон (телефонна терапія), колектив (соціотерапія). Стимулювання емоційного й душевного станів людини засобами сміху й сліз запропоновано відповідно називати сміхо- і сльозотерапією. У спорті естетичні засоби руху належать до кінезотерапії. Фізична й розумова праця об'єднує в собі трудову і хобітерапію. Використання комп'ютера з лікувальною метою – це, так звана, delete-терапія. Зміст цих технологій розкрито в додатку Б. Зазначимо, що в корекційно-педагогічній праці дефектолога якось диференційовано використовувати їх немає змоги. Тому ми вважаємо, що кожен із видів естетотерапії доцільно інтегрувати формальними, колірними, звуковими й часово-просторовими корекційно-педагогічними засобами.

Таким чином, роль естетичних засобів в роботі дефектолога полягає в тому, що динаміка, ритм, темп, форма, колір, звук, час і простір виконують регульовальну і катарсическую функції. Маючи енергетичну природу, вони позитивно впливають на душевний стан, соматичку, психіку і свідомість аномального дитини, оздоровлюють організм. Доцільне і творче їх використання дефектологом в своїй роботі зумовлює широкий спектр естетотерапевтичних технологій, які в своїй сукупності складають досконалий образ коштів трудової діяльності, як основи естетичного ставлення до неї.

Література:

1. Борев Ю. Б. Эстетика / Ю. Б. Борев. – М. : Русь-Олимп : АСТ : Астрель, 2005. – 830 с.
2. Гавриш Н. Інтелектуальна гра / Н. Гавриш, С. Курінна // Дошкільне виховання. – № 6. – 2003.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997.
4. Гордова О. В. Спільна музично-ігрова діяльність як засіб корекції емоційної сфери першокласників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук, спец. : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. В. Гордова. – К., 2011. – 20 с.
5. Федій О. А. Естетотерапія: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ВАДАМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДО НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Білан В. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

Корекційна робота та виховання дітей з обмеженнями психофізичного розвитку в загальноосвітньому шкільному середовищі має своє підґрунтя у міжнародних документах, до